

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่*
CREATIVELY PARTICIPATORY LEARNING ACTIVITIES FOR DISABLED AND
ELDERLY GROUPS' QUALITY OF LIFE DEVELOPMENT AT DON KAEW SUB-
DISTRICT, MAE RIM DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

ปกรณ์กิตติ์ ม่วงประสิทธิ์, ศิริณา จิตต์จรัส, พีระพงษ์ บุญศิริ, ภูเบศ พวงแก้ว, ธรรม จตุนาม
Pakornkit Muangprasit, Sirina Jitjarut, Peerapong Boonsiri, Phubet Pongkaew, Tam Jatunam

มหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol University

Corresponding Author E-mail: pakornkit.mua@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2. สร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และ 3. ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ตัวแทนของผู้สูงอายุและคนพิการ เครื่องมือที่ใช้คือแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบประเมินความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพของคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ (\bar{X} =1.31) และมีระดับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง (\bar{X} =2.46) 2. การสร้างและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ มี 5 ด้าน 6 กิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการจัดกิจกรรม และการวัดและการประเมินผล โดยผลการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.85) และ 3. ความพึงพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.19)

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้; คุณภาพชีวิต; ผู้สูงอายุ; คนพิการ

Abstract

The objectives of this research were: 1. To study the conditions and needs for quality-of-life development, 2. To create and develop learning activities, and 3. To study the results of creatively participatory learning activities to improve the disabled and elderly's quality of life at Don Kaew Sub-District, Mae Rim District, Chiang Mai Province. The target group consisted of President of Sub-district Administrative Organization, Head of the Social Welfare Division, Director of Don Kaew Community Hospital, Community Leader, Village Public Health Volunteers, and representatives of the disabled and elderly groups. The research instruments consisted of a focus group recording form, a structured in-depth-interview script, creatively participatory learning activity evaluation form and a satisfaction evaluation form.

The results showed that 1. The overall quality of life condition was at low level ($\bar{X}=1.31$) and the need for quality-of-life improvement was at high level ($\bar{X}=2.46$) 2. The Creation and development of learning activities consisted of 5 areas and 6 learning activities. Each activity consisted of objectives, content, methods of activities. and measurement and evaluation. The results of assessment of learning activities from experts were at the highest level ($\bar{X}=4.85$) and 3. Learning activities satisfaction was att the highest level ($\bar{X}=4.19$)

Keywords: Learning Activities; Quality of life; Elderly Person; Disabled Person

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 6 ได้กำหนดเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศ คือ “ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี” ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560-2564 คือ “การพัฒนาจะยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา” โดยมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย ได้มีการคาดการณ์โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) ว่าประชากรของประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มขึ้นในปี 2573 คือ 17.12 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 25 จากจำนวนประชากรทั้งหมด และกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2564) ได้รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการมีจำนวนทั้งสิ้น 2.09

ล้านคน ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 55.31 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาผู้สูงอายุและคนพิการรวมกันแล้วจะมีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 22.07 จากจำนวนของประชากรทั้งประเทศ

คนพิการและผู้สูงอายุนั้นจะมีอุปสรรคที่คล้ายคลึงกันคือ ความผิดปกติหรือความเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่มีมาตั้งแต่กำเนิดหรือความเสื่อมถอยทางด้านร่างกาย จิตใจ ซึ่งส่งผลกับการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ การเข้าสู่สังคม และการประกอบอาชีพอันเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่ง ดาวเรือง แก้วขันดีและคณะ (2547) ได้ศึกษาสภาวะสังคมไทยและภาพคนไทยในปี 2563 พบว่าปัจจัย ที่มีผลต่อสังคมไทยได้แก่ประชากร สิ่งแวดล้อม พลังงาน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคมมีความเป็นเมืองมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและบุคคลที่มีอุปสรรคในการใช้ชีวิต โดยเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในการเปิดพื้นที่ทางสังคมและทางปัญญาอย่างกว้างขวาง บนฐานนวัตกรรมทางสังคม

จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรมากที่สุดเป็นอันดับที่ 5 ของประเทศซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น 1.78 ล้านคน โดย 3 ลำดับแรกประกอบไปด้วย อำเภอเชียงดาว จำนวนประชากรทั้งสิ้น 9.89 หมื่นคน รองลงมา อำเภอแมริม จำนวนประชากรทั้งสิ้น 9.42 หมื่นคน และ อำเภอหางดง จำนวนประชากรทั้งสิ้น 9.09 หมื่นคน ซึ่งตำบลดอนแก้วเป็นพื้นที่การปกครองหนึ่งที่อยู่ใน อำเภอแมริม โดยองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว มีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นตำบลแห่งสุขภาวะมุ่งเน้นการพัฒนาสุขภาวะของชุมชน 4 ด้านคือ กาย จิต สังคม และปัญญา โดยดำเนินการกิจกรรมและโครงการซึ่งเกิดจากความต้องการของชุมชน และใช้ชุมชนเป็นฐาน มีกลุ่มผู้ป่วยกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา (สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญ รวมถึงสภาพปัจจัยคุกคามที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตรวมไปถึงเพื่อเป็นการป้องกันมากกว่าการแก้ไข คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งว่าการศึกษานโยบายการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและคนพิการได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของชุมชน โดยใช้องค์ความรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อความสอดคล้องและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญให้สนองต่อนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพของคนพิการและผู้สูงอายุ ตลอดจนเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของประชาชนในกลุ่มของคนพิการและผู้สูงอายุและเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศดังแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาความรู้ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม รับผิดชอบตนเองและผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดี มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีการดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และความต้องการการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาผลกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ และความต้องการการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการในระยะที่ 1 ศึกษาเอกสาร และลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลสภาพ และความต้องการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และข้อมูลพื้นฐานเพื่อเตรียมการเข้าสู่ชุมชน

ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์ โดยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในระยะที่ 1 ในประเด็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพ และความต้องการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุ

ขั้นที่ 3 การประชุมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนและตรวจสอบข้อมูล ให้ข้อมูลเพิ่มเติม มีความสมบูรณ์และความถูกต้องของเนื้อหา ที่ได้มาจากขั้นที่ 1 และ ขั้นที่ 2 รวมถึงการหามติจากการประชุมเพื่อจัดระดับความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชนแล้ว นำผลที่ได้ไปพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการระยะที่ 1 ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

1. กลุ่มผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น 33 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้ากองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ผู้นำชุมชนเลือกโดยตำแหน่ง (กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านหมู่1-หมู่10) จำนวน 10 คน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน 20 คน (หมู่บ้านละ 2 คน) มีคุณสมบัติคือ 1) มีประสบการณ์ในการทำงานอาสาสมัครสาธารณสุข

หมู่บ้านที่ทำงานด้านคนพิการหรือผู้สูงอายุไม่น้อยกว่า 1 ปี และ 2) เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าเครือข่ายของชมรมผู้สูงอายุหรือคนพิการ

2. กลุ่มผู้สูงอายุ และคนพิการ หมู่บ้านละ 2 คน รวม 20 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยพิจารณาจากผู้สูงอายุและคนพิการต้องเป็นตัวแทนของเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ/คนพิการในเขตพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อ.แมริม จ.เชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการดำเนินการระยะที่ 1

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีกรอบแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือจาก แบบสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ปี 2560-2564 ของคณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้รับการสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 สภาพและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้รับการสัมภาษณ์ แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ วิธีการจัดการเรียนรู้ และแนวทางส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ และข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการระยะที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการในระยะที่ 2 เป็นการสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาเป็นร่างกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต 5 ด้านซึ่งประกอบไปด้วย 1. ด้านสุขภาพอนามัย 2. ด้านจิตใจค่านิยม และความเชื่อ 3. ด้านการเรียนรู้การประกอบอาชีพและความสัมพันธ์ทางสังคม 4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 5. ด้านสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำร่างกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และประเมินผลซึ่งผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิมีค่าเฉลี่ยทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.85$)

ขั้นที่ 3 นำข้อเสนอจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้ไขพร้อมทั้งพัฒนาให้มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุและคนพิการ

ขั้นที่ 4 นำกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ที่ได้จากขั้นที่ 3 ไปถ่ายทอดให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป, คนพิการ รวมทั้งสิ้น 60 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยพิจารณาจากผู้สูงอายุและคนพิการที่เป็นตัวแทนของเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุและคนพิการในเขตพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ กลุ่มละ 2 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 4 คน และ อสม.ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและคนพิการซึ่งจะต้องมีประสบการณ์ในการทำงานเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุและคนพิการ ไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวนชมรมละ 1 คน รวม 2 คน รวมทั้งสิ้นตัวแทนหมู่บ้านละ 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการดำเนินการระยะที่ 2

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 กิจกรรม ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต 5 ด้านซึ่งประกอบไปด้วย 1. ด้านสุขภาพอนามัย 2. ด้านจิตใจค่านิยม และความเชื่อ 3. ด้านการเรียนรู้การประกอบอาชีพและความสัมพันธ์ทางสังคม 4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 5. ด้านสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์

2. แบบประเมินกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุของผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการระยะที่ 2 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม

ระยะที่ 3 ศึกษาผลกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการในระยะที่ 3 เพื่อศึกษาผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบ่ง 2 ส่วนประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 ศึกษาผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสังเกตและสอบถามผลของการปฏิบัติตัววัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 3

ส่วนที่ 2 ศึกษาผลการประเมินความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของกลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 3

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการระยะที่ 3

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป, คนพิการ รวม 60 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มเป้าหมายระยะที่ 2 คือตัวแทนผู้สูงอายุและคนพิการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการดำเนินการระยะที่ 3

1. แบบประเมินความพึงพอใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการระยะที่ 3

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพ และความต้องการการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 สภาพ ความต้องการ และลำดับความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI Modified) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคนพิการในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และคนพิการ	สภาพคุณภาพชีวิต (D)			ความต้องการในการพัฒนา คุณภาพชีวิต(I)			ลำดับความ ต้องการจำเป็น PNI Modified (I-D)/D	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านสุขภาพอนามัย	1.35	0.481	ต่ำ	2.62	0.490	สูง	0.94	2
2. ด้านจิตใจ ค่านิยม และ ความเชื่อ	1.24	0.429	ต่ำ	2.38	0.490	สูง	0.91	3
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	1.24	0.429	ต่ำ	2.57	0.499	สูง	1.07	1
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	1.38	0.490	ต่ำ	2.13	0.793	สูง	0.54	5
5. ด้านสิทธิขั้นพื้นฐานของ ความเป็นมนุษย์ (สิทธิ มนุษยชน)	1.38	0.490	ต่ำ	2.43	0.499	สูง	0.76	4

จากตารางที่ 1 สำหรับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ มีดังนี้

1. ด้านสุขภาพอนามัย ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =2.89)
2. ด้านจิตใจ ค่านิยม และความเชื่อ เรื่อง การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของบุคคลและชุมชน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =2.78)
3. ด้านการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และความสัมพันธ์ทางสังคม เรื่องพื้นที่ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =2.89)

4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การส่งเสริมเพื่อพัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.67$) และ

5. ด้านสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ (สิทธิมนุษยชน) เรื่องการได้รับการยอมรับและการปฏิบัติทางสังคมจากภายนอก การปรับเปลี่ยนและการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมตามหลักการแห่งสิทธิมนุษยชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.67$)

วิธีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์พบว่ามีความต้องการในด้านวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุกับคนพิการในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีรายละเอียดคือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้สูงอายุ และการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในการพึ่งตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน ($\bar{X}=2.87$) รองลงมาคือ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ ($\bar{X}=2.84$) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ($\bar{X}=2.80$) และการจัดการแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ($\bar{X}=2.79$) ตามลำดับ

เนื้อหาการเรียนรู้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความต้องการความรู้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกาย จิต ($\bar{X}=2.93$) รองลงมาคือ การเรียนรู้ตามช่วงวัยและเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}=2.87$) และโรค ($\bar{X}=2.85$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลที่ได้มาจากการดำเนินงานในระยะที่ 1 ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการจัดกิจกรรม และการวัดและการประเมินผลมาเป็นร่างกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ฯ ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต 5 ด้านที่ปรากฏใน

ตารางที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

คุณภาพชีวิต/กิจกรรมการเรียนรู้	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	วิธีการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและการประเมินผล
1.ด้านสุขภาพอนามัย 1.การนวดล้านนา บำบัดการปวดเมื่อยคลายเครียด (นวดตัวคลายโรค)	1.ใช้กรรมวิธีของการแพทย์พื้นบ้านล้านนาเพื่อแก้ปัญหาการติดขัดด้วยการนวดที่บ้านล้านนา -แก้อาการปวดศีรษะ -แก้อาการปวดคอ -แก้อาการปวดไหล่ -แก้อาการเมื่อยแขน -แก้อาการปวดหลัง -แก้อาการปวดมือขา -แก้อาการปวดข้อเท้า -แก้อาการปวดข้อเท้าและเท้า	1.การใช้กรรมวิธีของการแพทย์พื้นบ้านล้านนาเพื่อแก้ปัญหาการติดขัดด้วยการนวดที่บ้านล้านนา -แก้อาการปวดศีรษะ -แก้อาการปวดคอ -แก้อาการปวดไหล่ -แก้อาการเมื่อยแขน -แก้อาการปวดหลัง -แก้อาการปวดมือขา -แก้อาการปวดข้อเท้า -แก้อาการปวดข้อเท้าและเท้า	1.วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการสาเหตุการณ์เจ็บป่วยเนื่องจากอาการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติสรีระของร่างกายและการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุและคนพิการ สาขิตวิธีการนวดและผู้เข้ารับการอบรมทดลองนวดตัวเองและจับคู่สลับกันนวด 2.การบริหารร่างกายเพื่อฟื้นฟูอาการติดขัดของร่างกาย วิทยากรสาขิตวิธีการบริหารร่างกายและให้ผู้เข้ารับการ	1.วิทยากร สาขิตการนวด 2.แผ่นภาพและสื่อ มัลติมีเดีย วิธีการนวดและสื่อการเรียนรู้สรีระศาสตร์ การบริหารร่างกาย	1.สังเกตผลการปฏิบัติ 2.ซักถาม

คุณภาพชีวิต/ กิจกรรมการเรียนรู้	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	วิธีการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและการ ประเมินผล
		2.การบริหารร่างกายเพื่อฟื้นฟู อาการผิดปกติของร่างกาย -ทำนอน 8 ท่า (ก่อนนอนหรือตื่น นอน) -ทำนั่ง 3 ท่า (ต่อจากทำนอน) -ทำยืน 4 ท่า (ต่อจากทำนั่ง)	อบรมทดลองบริหารร่างกาย และให้		
2.สมุนไพรเป็น อาหาร (กินข้าวหือเป็นยา)	1.ปรุงอาหารจากพืช สมุนไพรในชุมชนได้ 2.ปรุงน้ำดื่มจากพืช สมุนไพรในชุมชนได้	1.การปรุงอาหารจากพืชสมุนไพร ในชุมชน 1.1 สมุนไพรพื้นบ้าน คุณค่าทาง โภชนาการ และสรรพคุณทางยา 1.2 การปรุงอาหารพื้นบ้านที่ใช้ วัตถุดิบในการปรุงโดยใช้พืช สมุนไพรในท้องถิ่น -แป้งขนมจ็อก (ขนมเทียน) ญ่า หวาน (แทนน้ำตาล) - ใส้ขนมจ็อก (ขนมเทียน) ใส้ ผักหวาน และผักเชียงดา 1.3 การปรุงเครื่องดื่มสุขภาพจาก พืชสมุนไพรในท้องถิ่น - น้ำชึ่ง ญ่าหวาน - น้ำกระชาย ญ่าหวาน - น้ำเชื่อมญ่าหวาน 2. การบรรจุภัณฑ์ด้วยระบบพาส เจอร์ไรซ์	1.วิทยากรบรรยายเชิง ปฏิบัติการชนิดของสมุนไพร พื้นบ้านที่หาได้ในท้องถิ่น คุณค่าทางโภชนาการ และ สรรพคุณทางยา 2. ผู้เข้าอบรมและวิทยากรร่วม ลงมือปฏิบัติการปรุงอาหาร และปรุงเครื่องดื่มโดยใช้พืช สมุนไพรในท้องถิ่น 3. การบรรจุภัณฑ์ด้วยระบบ พาสเจอร์ไรซ์	1.วิทยากร สาธิตการปรุง อาหารและ การปรุงน้ำ 2.แผ่นภาพ และสื่อ มัลติมีเดีย	1.สังเกตผลการ ปฏิบัติ 2.ซักถาม
2.ด้านจิตใจ ความ เชื่อ และค่านิยม 1.วัฒนธรรมก่านกิน และสำหรับอาหาร ล้านนา (การกินข้าว ขันโตก)	1.มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ การรับประทานอาหาร แบบขันโตก 2.มีความรู้เกี่ยวกับภูมิ ปัญญาและความเชื่อใน การรับประทานอาหาร แบบขันโตก 3.มีความรู้เกี่ยวกับ ประเพณีการจัดเลี้ยง อาหารแบบขันโตก 4.มีความรู้เกี่ยวกับอาหาร พื้นบ้านล้านนาสำหรับ อาหารขันโตก	1.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการ รับประทานอาหารพื้นบ้านล้านนา ในสำหรับอาหารขันโตก 2.ภูมิปัญญาและความเชื่อในการ รับประทานอาหารแบบขันโตก 3.มารยาทในการรับประทานอาหาร อาหาร 4.ประเพณีการจัดเลี้ยงอาหารแบบ ขันโตก	วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการ 1.วิทยากรบรรยาย 2.ผู้เข้าอบรมและวิทยากร เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง	1.วิทยากร สาธิตการ รับประทานอาหาร ด้วย ขันโตก 2.แผ่นภาพ และสื่อ มัลติมีเดีย	1.สังเกตผลการ ปฏิบัติ 2.ซักถาม
3.ด้านการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และความสัมพันธ์ ทางสังคม 1.มหัศจรรย์ผักเป็น ยา(ลูกประคบดอน แก้ว)	1.เตรียมพื้นที่และดินใน การปลูกพืชสมุนไพรเพื่อ นำมาทำเป็นลูกประคบ ตามบริบทของตน 2.รู้จักส่วนประกอบ วัตถุดิบสมุนไพรในการทำ ลูกประคบของชุมชน 3.เลือกสายพันธุ์สมุนไพร ที่นำมาทำลูกประคบของ ชุมชน	1.การเตรียมพื้นที่, ดินในการปลูก ในการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อนำมา ทำเป็นลูกประคบ 1.1 การเตรียมดินสำหรับการปลูก พืชสมุนไพร 1.2 การปลูกสมุนไพรในกระสอบ 2.ส่วนประกอบวัตถุดิบสมุนไพรใน การทำลูกประคบของชุมชน 3.การเลือกสายพันธุ์สมุนไพรที่ นำมาทำลูกประคบของชุมชนและ วิธีการขยายพันธุ์	วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการ และผู้เข้าอบรมและวิทยากร เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง 1.การเตรียมดิน 2.การปลูกในกระสอบ 3.การขยายพันธุ์	1.วิทยากร สาธิต 2. แผ่นภาพ และสื่อ มัลติมีเดีย	1.สังเกตผลการ ปฏิบัติ 2.ซักถาม
4.ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 1.การปรับ สภาพแวดล้อมที่ เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และคนพิการ	1.อธิบายถึงสาเหตุการล้ม ของคนที่พิการและผู้สูงอายุ ว่าอันตรายอย่างไร 2.อธิบายความสำคัญของ ที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยต่อ คนพิการ ผู้สูงอายุและ สภาพแวดล้อมหรือบ้านที่ ปลอดภัยต่อผู้สูงอายุ	1.การล้มในคนพิการและผู้สูงวัย อันตรายอย่างไร 2.ความสำคัญที่อยู่อาศัยที่ ปลอดภัยต่อคนพิการ ผู้สูงวัยและ สภาพแวดล้อมหรือบ้านที่ปลอดภัย ต่อผู้สูงวัย	วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการ สาเหตุ 1.การล้มของคนพิการและผู้สูงวัย 1.1 ความสูญเสียจากการหกล้ม 1.2 สาเหตุจากการหกล้มใน ผู้สูงอายุและคนพิการ 1.3 จุดเสี่ยงภายในบ้าน 1.4 การประเมินความเสี่ยงในการ หกล้มด้วยตนเอง	1.แผ่นภาพ และสื่อ มัลติมีเดีย 2.สื่อการ เรียนรู้จริงสิ่ง อำนวยความสะดวก สะดวกเพื่อทุก	1.สังเกตผลการ ปฏิบัติ 2.ซักถาม 3.ทดลองใช้ นวัตกรรมตาม ฐานการเรียนรู้

คุณภาพชีวิต/ กิจกรรมการเรียนรู้	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	วิธีการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและการ ประเมินผล
	3.เข้าใจหลักการของ การออกแบบเพื่อทุกคน (UD) Universal Design และ สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อทุกคน		2.ที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยต่อคนพิการ ผู้สูงอายุ 3.กิจกรรมฐานการเรียนรู้ 3.1 ตรวจสอบสภาพบ้านด้วยตัวเอง 3.2 นวัตกรรมสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกสำหรับทุกคนจากวัสดุ ท้องถิ่น 3.3 นวัตกรรมสำหรับบ้านสำหรับ คนทุกคน 3.4 หลัก Universal Design ใกล้เคียง	คนที่ผลิตจากวัสดุในท้องถิ่น 3.สื่อการเรียนรู้จริงสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกเพื่อทุกคน	
5.ด้านสิทธิพื้นฐาน ของความเป็นมนุษย์ 1.การรู้เท่าทันสื่อของ กลุ่มคนพิการและ ผู้สูงอายุ	1. เข้าใจความหมายและความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ 2. เข้าใจเหตุผลของการเลือกสื่อ 3.รู้จักเทคนิควิธีการเินมน้ำใจของผู้ส่งสาร 4.เข้าใจว่าการรับรู้ของตนนำไปสู่การกระทำ	1.รู้ทันสื่อ รู้ทันโลก 2.เราเลือกสื่อเอง 3.สื่อบอก สื่อหลอก 4.รู้ทันตนเอง และคาดการณ์สื่อ “หยุด คิด ถาม ทำ”	วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการ 1.รู้ทันสื่อ รู้ทันโลก 1.1 ผลกระทบจากการรู้ไม่เท่าทันสื่อ 1.2 การตรวจสอบข่าวหรือสื่อ 2.เราเลือกสื่อเอง 2.1 แหล่งที่มาของข้อมูล 2.2 การพิจารณาเลือกสื่อ 3.สื่อบอก สื่อหลอก 3.1การเขียนชวนเชื่อของสื่อ 3.2 สิ่งที่สื่อนำเสนอ 3.3 สิ่งที่สื่อปิดบังข้อมูล 4.รู้ทันตนเองและคาดการณ์สื่อ “หยุด คิด ถาม ทำ” 4.1 ผู้สูงอายุและคนพิการเข้าใจ การรับรู้ของตนนำไปสู่การกระทำ	1.แผนภาพและสื่อ มัลติมีเดีย 2.คู่มือ หลักสูตรวัย เพชรรู้ทันสื่อ	1.สังเกตผลการปฏิบัติ 2.ซักถาม

ตอนที่ 3 ศึกษาผลกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการสังเกตพบว่าผู้เข้าร่วมสามารถปฏิบัติ และสามารถอธิบายหลักการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้ตั้งไว้ และจากการสอบถามพบว่าผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในภาพรวมพบมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.19$) เมื่อพิจารณาในรายกิจกรรมจะพบว่ากิจกรรมการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.26$) รองลงมาคือ กิจกรรมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.26$) กิจกรรมกรรมวิธีของการแพทย์พื้นบ้านล้านนาเพื่อแก้ปัญหาความผิดปกติและการฟื้นฟู ด้วยการนวด (นวดตัวคลายโรค) กิจกรรมวัฒนธรรมกานัน และสำหรับอาหารล้านนา (การกินข้าวขันโตก) กิจกรรมมหัศจรรย์ผักเป็นยา (ลูกประคบดอนแก้ว) ($\bar{X}=4.18$) และกิจกรรมสมุนไพรเป็นอาหาร (กินข้าวห่อเป็นยา) ($\bar{X}=4.12$) ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้สร้างมาจากความต้องการของผู้สูงอายุและคนพิการ และนำมาพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุและคนพิการมีจำนวน 6 กิจกรรม ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต 5 ด้านตามความต้องการของผู้สูงอายุและคนพิการ รวมไปถึงอสม และผู้นำชุมชน ที่ต้องการนำองค์ความรู้ในท้องถิ่น มาสร้างและพัฒนาให้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งประกอบไปด้วย

ด้านสุขภาพอนามัยคือ 1. กิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรเป็นอาหาร (กินข้าวหือเป็นยา) และ 2. การนวดล้านนา บำบัดการปวดเมื่อย คลายเครียด (นวดตัวคลายโรค) โดยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านและความเชื่อที่มีอยู่ในชุมชนสำหรับการรักษาและบำบัดมาอาการผิดปกติของร่างกาย คือการนวดกดจุดจับเส้นแบบอัตลักษณ์ล้านนาประยุกต์ กับหลักสรีระศาสตร์ ซึ่งปกติจะเป็นการถ่ายทอดความรู้ไปสู่หมอเมืองล้านนา หรือ หมอแผนโบราณซึ่งจะมีความซับซ้อนไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ ซึ่งได้มีการนำมาปรับวิธีการเรียนรู้และเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ เพื่อสามารถดูแลตนเองได้เบื้องต้น รวมไปถึงการใช้พืชสมุนไพรเป็นส่วนประกอบในการปรุงสำหรับอาหารและการฟื้นฟูสำหรับอาหารล้านนาซึ่งจะประกอบไปด้วย แกง คั่ว จอ ตำ นึ่ง ลาบ แอ็บ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนิสา คำชื่นและคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ดีผู้สูงอายุควร มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง โดยลดภาระการเลี้ยงดูบุตรหลาน มีการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วย และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับคนพิการสอดคล้องกับ ชัดพันธ์ ชุมนุสนธิ์ และธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ (2559) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1. การประกอบอาชีพ 2. การเรียนรู้ 3. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4. การดูแลตนเอง และ 5. การตระหนักในตนเอง และมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1. การเตรียมความพร้อม 2. การสร้างการเรียนรู้ 3. การเสริมพลัง 4. การติดตามและประเมินผล และ 5. การรวมกลุ่ม

ด้านจิตใจ ความเชื่อ และค่านิยมคือกิจกรรมการเรียนรู้การกินข้าวขันโตก เป็นการนำวัฒนธรรมการกิน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่น้อยลงซึ่งจะเห็นได้ชัดในชุมชนที่เปลี่ยนเป็นชุมชนเมือง การเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางด้านประเพณี วัฒนธรรม หรือความเชื่อของชุมชน และยังขาดการสืบทอดวัฒนธรรมและความเชื่อปัจจัยดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสาเหตุที่ทำให้จิตใจ ค่านิยม และความเชื่อของประชาชนในพื้นที่เปลี่ยนไป สอดคล้องกับ ลัญจกร นิลกาญจน์ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน พบว่า

กลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนที่มีความศรัทธา เป็นพลังกลุ่มให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมตามความเชื่อบุคคลและองค์กรในชุมชน

ด้านการเรียนรู้ การประกอบอาชีพและความสัมพันธ์ทางสังคม กิจกรรมการเรียนรู้ถูกประคบตอนแก้วตาบลดอนแก้วเป็นกิจกรรมที่เกิดจากกลุ่มอาชีพการผลิตลูกประคบสมุนไพรในพื้นที่ของตำบลดอนแก้วที่ผู้สูงอายุและคนพิการได้ดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรวุฒิ ปัดไธสง (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมชุมชน : เงื่อนไขความเข้มแข็งชุมชน/หมู่บ้านพบว่า การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้นจะต้องอาศัยวัฒนธรรมของคนในชุมชนที่เป็นวิถีที่ถูกสร้างมาโดยตนเองและเพื่อตนเอง การสำนึกของคนในชุมชนที่สะท้อนความรักความผูกพัน ห่วงแทน ความเป็นเจ้าของชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนรู้การปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ เป็นประเด็นด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอิสระและลดการพึ่งพาคนในบ้านและในชุมชนสอดคล้องกับ สุวรรัฐ แลสันกลาง (2541) ที่ได้ศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาเรื่องขีดในล้านนาซึ่งได้กล่าวว่า “ขีด” คือข้อห้ามการกระทำในสิ่งที่จะทำให้เกิดความเป็นเสียด ภัยไร ความอับมงคลต่าง ๆ แก่ผู้ที่กระทำ

ด้านสิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ กิจกรรมการเรียนรู้การรู้เท่าทันสื่อ ควรให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การรู้เท่าทันสื่อ โดยเน้นการรู้เท่าทันสื่อด้านการโฆษณาสินค้าด้านสุขภาพเพื่อการเลือกสินค้าได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย การเข้าถึงสื่อ การรู้เท่าทันสื่อ เป็นเรื่องสำคัญที่ผู้สูงอายุและคนพิการมีความต้องการมาก เนื่องจากสุขภาพจึงมีความพยายามในการแสวงหาอาหารเสริมและยาที่จะสามารถเสริมสร้างสุขภาพที่ดีขึ้นได้ แต่พบว่าสื่อที่เข้าถึงยังขาดความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์ใจ ทายะติและคณะ (2560) ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุประเทศไทยเพื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่าผู้สูงอายุมีขีดความสามารถในการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีขีดความสามารถในเรื่อง การเข้าถึง การประเมิน การรวบรวมและการจัดการ

ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในภาพรวมพบมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.19$) โดยกิจกรรมในภาพรวมจะเป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาด้านร่างกายจิตใจ และความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลทุ่งหัวช้าง (2563) ที่ได้ประเมินผลความพึงพอใจส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 60 ซึ่งเป็นกลุ่มของ

กิจกรรมการติดตามเฝ้าระวังคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุ กิจกรรมนวดแผนไทย การอบรม เสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 กิจกรรมซึ่งเป็นผลที่มาจากความต้องการของชุมชน ควรนำไปบรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนอสมสุข เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคนพิการ รวมไปถึงหลักสูตรในการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

2. จากผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมลูกประคบดอนแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้มีการผลิตอย่างจริงจังเพื่อเป็นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุและคนพิการ และอาจจะรวมไปถึงคนยากไร้ในพื้นที่ โดยส่งเสริมการผลิตให้ครบกระบวนการ ทั้งการเตรียมพื้นที่การปลูก การส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร การวิจัยเพื่อหาสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ การแปรรูปผลผลิต การทำการตลาดและการจัดจำหน่ายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยเชิงมานุษยวิทยาเพื่อเป็นการศึกษาถึงวิถีชีวิต และคุณภาพชีวิตของประชาชนในบริบทที่มีความแตกต่างในพื้นที่

2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2564). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย 2564. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม. (2563). รายงานสรุปประเมินผลการประเมินผลความพึงพอใจส่งเสริมสุขภาพผู้สูงวัยในชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง. ลำพูน: เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง.
- ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ และ ชีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ. (2559). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(2), 147-161.

- ดาวเรือง แก้วขันดี และคณะ. (2547). สภาวะสังคมไทยและภาพคนไทยปี พ.ศ.2563. *Thai Dental Public Health Journal*, 9(1-2), 88-98.
- พิมพ์ใจ ทายะติ และคณะ. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุประเทศไทยเพื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 1613-1629.
- ลัญจกร นิลกาญจน์. (2561). วัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน. *วารสารนาคบุตตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 10(2), 11-20.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583 (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- รายงานจำนวนประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2563. สืบค้น 30 กันยายน 2563, จาก <http://chiangmai.nso.go.th/hots/images>
- สุนิสา คำชื่น และคณะ. (2563). ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 30(2), 104-120.
- สุรวุฒิ ปัดไธสง. (2545). วัฒนธรรมชุมชน : เจื้อนไขความเข้มแข็งชุมชน/หมู่บ้าน. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 8(1), 11-20.
- สุวรรัฐ แลสันกลาง. (2541). *การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาเรื่องชีวิตในล้านนา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

